

Fra seks til én – bibliotekutvikling i Indre Østfold. Sluttrapport

Målgrupper

- Bibliotekansatte i eksisterende kommuner
- Administrativt ansatte i eksisterende kommuner
- Politikere i eksisterende kommuner
- Fellesnemnda i ny kommune
- Politiske og administrative prosjektgrupper i ny kommune

Innhold og aktiviteter i prosjektet:

August 2016: Etablering av nettside for prosjektet: <http://www.kulturutvikling.no/fra-seks-til-en/>

1. september 2016: Studietur til Tøyen og Furuset bibliotek. Møte med utviklingsavdelingen ved Deichman. Omvisning og orienteringer. Deltakere: biblioteksjefer og -ansatte i prosjektkommunene, administrasjon (kultursjefer, stabssjefer, oppvekstsjefer), politikere, medlemmer av styringsgruppa

18.-19. oktober 2016: Kurs i tjenstedesign i regi av Halogen. Et samarbeid med prosjektet "Jakten på det unike". Deltakere: to bibliotekansatte fra hvert prosjektbibliotek.

7. november 2016: Møte i prosjektgruppen. Tema: mulighetsrommet. Hva skal biblioteket være for nærmiljøet? Kartlegging av kompetanse - hva har vi, hva trenger vi? Se ut over eksisterende kommunegrenser.

5. desember 2016: Møte i styringsgruppen. Gjennomgang av prosjektdirektiv. Oppfordring om at alle leveranser i prosjektet ble fremmet som orienteringssak i politiske utvalg.

19. desember 2016: Møte i prosjektgruppen. Egenkartlegging med vekt på kommune/befolkningsstatistikk, bibliotekstatistikk. Mål og verdier for bibliotektjenesten.

14. februar 2017: Avtale med Draum design om å bistå med workshops, planlegging og oppsummering av studietur våren 2017. Metodikk: tjenstedesign.

28. februar 2017: Workshop med biblioteksjefene. Planlegge workshop med alle ansatte 27. mars. Tema: Veien til "drømmebiblioteket"

27. mars 2017: Workshop med alle bibliotekansatte i prosjektet. Presentasjon av hverandre. Avklaring av forventninger/utfordringer med ny kommune. Idemyldring og prioritering av tiltak.

April-mai 2017: Utarbeidelse av Strategisk kompetanseplan. Kartlegging av kompetanse. Behov for kompetanse.

4.-5. april 2017: Prosjektet dekket kursavgift til de som ønsket å delta på konferansen "Kritisk kompetanse", arr.: Fagforbundet. Tema: kommunereformen og endringsledelse.

8. mai 2017: Workshop/arbeidsmøte med biblioteksjefene med videreføring av workshop 27. mars og planlegging av studietur 7.-10. juni.

7. juni 2017: Orienteringssak om status i prosjektet i Næring og kulturkomiteen, Østfold fylkeskommune.

7.-10. juni 2017: Studietur til Århus og Herning sammen med Norsk bibliotekforening, avd. Østfold.

9. juni 2017: Stortingsvedtak om sammenslåing av Hobøl, Spydeberg, Askim, Eidsberg, Trøgstad til én kommune.

12. juni 2017: Oppsummering av studietur. Videre framdrift etter stortingsvedtaket.

31. juli 2017: Planlegging av workshop for alle bibliotekansatte 28.-29. august 2017

28.-29. august 2017: Workshop på Oscarsborg. Mål: bli kjent, prøve seg på å jobbe i nye team, planlegge konkrete samarbeidsoppgaver.

15. september 2017: Styringsgruppemøte. Statusrapport. Biblioteket som aktør i stedsutviklingen.

9. oktober 2017: Møte med prosjektleder i Indre Østfold kommune, Bjørn Sjøvold. Presenterte prosjektet.

29. november 2017: Avtale inngått med BYLIVsenteret om enkel stedanalyse, workshop med ulike fagmiljøer og brukere om biblioteket som kunnskapsallmenning, kulturarena og møteplass, samt oppsummering i et analysedokument.

16. januar 2018: Prosjektgruppemøte/arbeidsmøte - kartlegging av tettsteder der det er bibliotek. Planlegging av workshop med fagmiljøer og brukere

Januar-februar 2018: Fotokonkurranse med tema fra Indre Østfold

Februar 2018: Brukerundersøkelse foretatt av BYLIVsenteret. Grunnlag for tema på Mulighetsverksted i mars.

5. mars 2018: Mulighetsverksted - workshop med inviterte deltakere: bibliotekbrukere, frivillige, ansatte i relevante posisjoner i kommunene.

April: Ferdigstilling av analyse/rapport basert på spørreundersøkelse, intervjuer, mulighetsverksted og arbeid i prosjektgruppen 16. januar

23. mai 2018: Avslutningsseminar om prosjektet

Mai 2018: distribusjon av analyse/rapport til aktuelle mottakere: lokalpolitikere, administrasjon, fylkespolitikere, administrasjon, bibliotek i Østfold og fylkesbibliotekene.

20. juni 2018: Siste prosjektgruppemøte

28. juni 2018: Siste styringsgruppemøte

Oppfølging av føringer på tildelte prosjektmidler

Spesielle føringer i tildelingsbrevet: *Det forutsettes leveranser underveis i prosjektet som kan brukes av andre kommuner som er i samme prosess, f.eks. prosessverktøy*

Prosjektet er blitt kontinuerlig oppdatert på nettsiden. Ved viktige milepæler er oppdateringer kunngjort på biblioteknorge.no

Anders Ericson har skrevet om prosjektet to ganger på portalen Nye kommuner - nye bibliotek: <http://kommunereformogbibliotek.no/fem-blir-en-i-indre-ostfold-kompetanseanalyse-og-bibliotekutvikling-i-fokus/> og <http://kommunereformogbibliotek.no/fra-naert-samarbeid-til-ett-bibliotek-i-indre-ostfold/>

Prosjektet er presentert på Norsk bibliotekforenings konferanse for tillitsvalgte 19. oktober 2017, Bykonferanse på Mysen (Eidsberg) 20. oktober 2017, Norsk bibliotekforening, avd. Østfold og Bibliotekarforbundet Østfold - fagseminar og årsmøte 14. februar 2018, Mulighetsverksted i prosjektet i Askim 5. mars 2018. Vi har fått henvendelser fra andre bibliotek, bl.a. om kompetansekartleggingen.

Resultater av prosjektet:

Bibliotekene i Indre Østfold har profilert seg i forhold til Fellesnemnd og relevante prosjektgrupper, særlig Næring, kultur og stedsutvikling.

De ansatte fremholder selv at de er blitt mye bedre kjent og er klare for å jobbe i nye team. De vil gjerne allerede nå starte med å samarbeide, for eksempel om felles programmering.

Det er foretatt ansettelser på tvers av kommuner med tjenestested på flere steder, slik at man har kunnet ansette i hele/store stillinger i stedet for deltidsstillinger. Biblioteksjefene er blitt mer bevisste på bibliotekenes samfunnsoppdrag i en ny kommune - hva publikum og eiere kan forvente av biblioteket, og hvilke rammebetingelser bibliotekene må ha for å kunne oppfylle dem. Bibliotekene har fått én representant inn i arbeidsgruppen "Kulturell grunnmur og kulturarenaer" i prosessen med bygging av den nye kommunen. Hun har kontinuerlig dialog med de øvrige bibliotekene.

Måloppnåelse:

Formålet med prosjektet var å utvikle en strategimodell for sammenslåing av fem-syv kommuner i Indre Østfold. Hensikten var å utvikle prosessverktøy i arbeidet med å sikre en god bibliotekstruktur i en ny kommune.

Vi mener at det har vært viktig å fokusere på de tre områdene *Tjenesteutvikling*, *Strategisk kompetanseplan* og *Stedsutvikling* for at bibliotekene skal kunne posisjonere seg i forhold til en ny kommunestruktur:

Tjenesteutvikling - hva er et godt bibliotek? Vi prøvde ut Tjenestedesign som metodikk, men er litt usikre på om det hadde avgjørende betydning for leveransene i prosjektet.

Workshopene var nyttige øvelser i å komme opp med et mangfold av tanker og idéer, for deretter å sortere og prioritere oppgaver/tiltak. Samhandling og dialog med brukere står sentralt i Tjenestedesignmetodikken. Trøgstad kommune fikk nytt bibliotek i prosjektperioden, så der var det ekstra aktuelt å tenke nye tjenester og nye aktiviteter. Her ble det etablert ressursgruppe med representanter fra ulike brukergrupper, det ble avholdt folkemøter og gjennomført spørreundersøkelse. Tjenestedesignmetodikken ble ikke brukt fullt ut, men var til inspirasjon i arbeidet.

Strategisk kompetanseplan: et godt og nyttig dokument som allerede er tatt i bruk ved kartlegging av eksisterende kompetanse og ved rekruttering. Vi har brukt en modell fra KS, som vi har tilpasset til bibliotekformål. Vedlagt rapporten.

Biblioteket som aktør i stedsutvikling: Prosjektet har gjort en nyttig sentrumsanalyse der bibliotekene ligger nå. Beliggenheten er ganske gunstig i de ulike tettstedene. Utfordringen er å få bibliotekene til å åpne seg opp mot befolkning og samarbeidspartnere. Rapporten "Biblioteket og stedet" ser på noen utfordringer som må løses før bibliotekene kan fungere godt som møteplasser, kunnskapsallmenninger og kulturarenaer: - *Stedsanalysen viser at lokalisering av bibliotekene i all hovedsak er innen gangavstand for alle aldersgrupper.... Men det betyr ikke nødvendigvis at lokalene har inviterende og inspirerende utforming og fysiske løsninger. Detaljert informasjon om disse forholdene har ikke vært gjenstand for denne rapporten, men vil være naturlig å se på i en eventuell videreføring av prosjektet.*

BYLIVsenteret ble engasjert til å utføre arbeidet. De skulle foreta en spørreundersøkelse, se på sentrumskart og på bakgrunn av resultatene fra spørreundersøkelsen gjennomføre en workshop der både bibliotekansatte og publikum ble invitert. I tillegg ble publikum invitert til å bidra i en fotokonkurranse.

Vår erfaring var at fotokonkurransen tok litt for mye tid på bekostning av analysen av bibliotekenes plassering. Det står mye bra i rapporten «Biblioteket og stedet», men vi kunne ha ønsket oss mer refleksjon rundt stedsanalysen enn det som er kommet frem i rapporten.

Når det er sagt, er stedsutvikling høyt oppe på dagsorden i kommuneprosessen, og vi tror at bibliotekene kan jobbe videre med dette.

Positive og negative erfaringer:

Det positive er at samholdet blant de bibliotekansatte i den nye kommunen er blitt styrket. De definerer seg som et "vi". Bibliotekene opplever også at de blir regnet med i reformprosessen. Etter workshop i *august 2017* ble det etablert noen arbeidsgrupper på tvers av kommunegrensene. Noen arbeidsgrupper må jobbe langsiktig, andre kunne sette i gang umiddelbart.

- Festkomité (første oppdrag: felles julebord)
- Idébank (primært basert på arbeidet i gruppen Arrangementer og formidling, kan begynne å fungere umiddelbart)
- Felles nettside (langt lerret å bleke, men forberedelsene må starte nå)
- Valg av biblioteksystem (krever lang planlegging, må begynne nå for å komme i havn til 2020)
- Hospitering hos hverandre (kan begynne nå – liste over hospitering er utarbeidet pr. 7.9.2017)
- Felles plakat- og billedarkiv.
- Etablere brukerpanel i løpet av høsten 2017
- Felles program/kalender/årshjul (må ses i sammenheng med gruppen som jobber med felles nettside).

Det har vært noe misnøye fra enkelte overordnede i kommuneadministrasjonene om at bibliotekene "tar seg til rette" og vil "bestemme" hvordan bibliotektilbudet skal bli i den nye kommunen. Fra prosjektledelsen har det vært viktig å formidle at resultatene i prosjektet er et *kunnskapsgrunnlag* som Fellesnemnda og andre relevante prosjektgrupper kan ta med seg i prosessen med å bygge den nye kommunen. En svakhet her kan være at forankringen i forkant av prosjektet har vært for dårlig. Alle biblioteksjefene har informert sine overordnede om prosjektet, men det burde ha vært kjørt en formell forankringsprosess både politiske og administrativt. Tradisjonelt har ikke bibliotekene vært vant til å fremme deltakelse i samarbeidsprosjekter for politisk nivå. Bibliotekene har fått lov til å kjøre sine prosjekter uten innblanding. Dette prosjektet griper imidlertid inn i en mer omfattende prosess, og burde vært tydeligere forankret.

En annen svakhet ved prosjektet var at det i nesten ett år var usikkert på hvor mange kommuner som kom til å slå seg sammen. Det var også en grunn til at man ikke flagget prosjektet veldig høyt overfor administrasjon og politisk nivå. Det var til dels svært motstridende meninger i forbindelse med den politiske behandlingen forut for Stortingsvedtaket. Det kom forslag om at vi skulle be om utsettelse på prosjektet til situasjonen var avklart. I ettertid ser vi at det var bra at det ikke ble gjort. Det har vært nødvendig å bruke tid på både tjenesteutvikling og kompetansekartlegging. Da vedtaket på Stortinget kom, ble det med en gang mer dynamikk i arbeidet. Nå så man hvor man skulle og alle spørsmål ble mer relevante og konkrete.

En av de deltakende kommunene ble ikke med i den nye kommunen (Marker). På et tidspunkt vurderte vi om de skulle være med videre. Marker opplever å være en del av et samarbeidende nettverk i dagens kommunestruktur, og ser for seg at det vil være et visst samarbeid videre. Ingen av målene i prosjektet er irrelevant for enkeltstående bibliotek, så vi var enige om at de skulle være med gjennom hele prosjektperioden.

Planer for videreføring:

Bibliotekene er klare for å jobbe mot disse målene:

- Organisering av bibliotekene. Ønsker en modell med områdebibliotek med en felles administrasjon. Ikke hovedbibliotek og filialer.

- Økonomi: Vil jobbe for at bevilgningene til bibliotek minimum kommer opp på landsgjennomsnitt i hele den nye kommunen. I dag er det store forskjeller.
- Biblioteksystem: Vil jobbe for et felles biblioteksystem fra 1.1.2020. Støtter seg til det arbeidet som er gjort i Storbybibliotekene og bybibliotekene i Østfold. Har fått kravspek.
- Webportal: Vil jobbe for å få en ny portal der hvert bibliotek får sin plass
- Stedsutvikling: Indre Østfold kommune er opptatt av stedsutvikling og lokal identitet. Bibliotekene vil være aktive med å utvikle bibliotekenes rolle i den videre stedsutvikling.

Prosjektet har bevisstgjort og forberedt bibliotekene på den kommende reformprosessen. De har posisjonert seg overfor eiere og overordnede. De har knyttet kontakter til nye samarbeidspartnere.

1.9.2018

Anne Berit Brandvold
prosjektleder/fylkesbiblioteksjef